

ARHIVELE REALITĂȚII

OMUL CARE
S-A JUCAT
CU FOCUL

EDITURA PARALELA 45
TRUC CRANIE

Redactare: Mihaela Cosma, Em Sava
Corectură: Ionuț Burcioiu
Tehnoredactare: Mihail Vlad
Pregătire de tipar: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STOCKLASSA, JAN

**Omul care s-a jucat cu focul : pe urma asasinilor lui Olof Palme : arhiva
secretă a lui Stieg Larsson** / Jan Stocklassa ; trad. din lb. suedeză de
Elena-Maria Morogan. - Pitești : Paralela 45, 2020
ISBN 978-973-47-3114-5

I. Morogan, Elena-Maria (trad.)
821.113.6

The cost of this translation was defrayed by a subsidy from
the Swedish Arts Council, gratefully acknowledged.

**SWEDISH
ARTSCOUNCIL**

Stieg Larssons Arkiv
Jan Stocklassa

Copyright © 2018 by Jan Stocklassa
Published by arrangement with Nordin Agency AB, Sweden.
All rights reserved.

Copyright © Editura Paralela 45, 2020

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este
protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparelela45.ro

JAN STOCKLASSA

**OMUL CARE
S-A JUCAT CU FOCUL**

PE URMA ASASINILOR LUI OLOF PALME:
ARHIVA SECRETĂ A LUI
STIEG LARSSON

Traducere din limba suedeză de
Elena-Maria Morogan

Editura Paralela 45

CUPRINS

Introducere	13
Prolog	16

PARTEA I – Stieg

Ziua crimei	35
Ura	40
Harta morții	45
Sherlock Holmér	49
Victor	58
Plângerea procurorului	64
Severin	67
Și mai adânc în arhivă	71
Status quo	73
După Cernobîl	75
Alfa-Hans	77
Stieg, prima contribuție	79
În așteptarea unei vești bune	82
Protocol	84
Servering	87
Holmér lovește încă o dată	90

Nu, da, nu	93
Misiunea Olof Palme	97
1987	107
Când astrele se aliniază	109
Atenție: avertismente	115
Oamenii care îl urau pe Palme	119
Intermediarul	122
Între ce și ce?.....	128
Deep Wedin	130
Gerry	135
Extrema dreaptă	137
Operațiunea apendicita	141
Marele premiu pentru jurnalism	145
Hans II	148
Ebbe accelerează	150
Îndoiala	152
Un profil de asasin.....	154
Un asasin ideal.....	160
Ucigașul	163
Trofeul.....	167
Capete tari și proceduri	170
Africa de Sud, 1996	172
Cling și Clang în Africa	176
Ultima șansă	179
Marea luptă a lui Stieg	180
Eva	184
O nouă carieră	187
Șapte etaje	188
Stieg e mort	191

PARTEA a II-A – Pe urmele lui Stieg

Rorschach	197
„Space syntax“	199
Bărbatul care îl ura pe Palme	204
Copii morți #1	209
Copii morți #2	212
De două ori văduvă	214
Bibliotecarul	225
Analiza	229
Lisbeth #1	239
Anna-Lena	241
Lisbeth #2	245
În drum spre arhivă	247
OCR	249
Moscow Mule	252
GT	255
Cu intermediarul	259
Intermediarul – prima zi	264
Intermediarul – ziua a doua	272
Intermediarul – ziua a treia	278
Livrarea	283
Rachete care nu vor decola niciodată	294
<i>The New Yorker</i>	300
Portretul-robot	302
Studiu despre asasinat	306
Copii morți #3	313
Trecerea Rubiconului	315
În inima întunericului	327
Peruca	336

Versiunea italiană	338
Patsy	342
<i>Deep state</i>	348
<i>Cui bono?</i>	357
Interogatoriul	363
Cel care a salvat Suedia	372
Hotărârea	376
Jakob și Lída	378
Jakob – prima zi	390
Jakob – a doua zi	396
Mormântul	400
Înapoi la locul crimei	407
<i>Lost</i>	413
<i>Aliyah</i>	415
„M”	418
Revolverul	422
Epilog	441
Postfață	442
Mulțumesc!	447
Galerie de personaje	451

INTRODUCERE

Totul este extrem de simplu. Pluto este o planetă. Laptele e nutritiv. Dieselul e mai puțin dăunător decât benzina. Dacă înoți imediat după masă, poți să ai crampe și să te îneci. Uciderea prim-ministrului suedez Olof Palme din 1986 nu va fi niciodată rezolvată. Dar vechile adevăruri sunt din ce în ce mai discutate și acum a venit din nou vremea. Noul adevăr este: uciderea lui Olof Palme va fi rezolvată.

Pentru mine, totul a început în 2008, în cel mai suedez mod cu putință – dacă e să judeci după toate romanele polițiste scrise în Suedia. O femeie a fost omorâtă lângă un lac din Småland și asta mi-a dat ideea unei cărți despre locuri în care s-au petrecut crime. Un an mai târziu s-a dovedit că explicația morții era tot foarte suedeză. Poliția a găsit noi probe tehnice și făptașul s-a dovedit a fi un elan. Dar la momentul acela renunșasem la ideea inițială și eram deja profund cufundat în aventura care a condus la această carte.

Cinci ani mai târziu, am găsit arhiva uitată a lui Stieg Larsson și am pășit într-o lume plină de oameni și de întâmplări parcă ieșite din romanele lui Stieg. Personaje la fel de extreme ca Lisbeth Salander și Alexander Zalachenko. Numai că, de data asta, adevărate. Asasini și victimele lor. Spioni care spionau alți spioni. Femei și copii uciși. Acces la e-mailuri, înregistrări secrete, operațiuni sub acoperire. Și moarte. Multă moarte crudă, violentă.

Cele trei cărți ale lui Stieg Larsson, cunoscute ca trilogia *Millennium*, s-au vândut în peste 80 de milioane de exemplare, dar activitatea lui principală nu a fost să scrie romane polițiste. Și-a dedicat întreaga viață adultă luptei împotriva extremismului de dreapta. Deja de la începutul anilor 1990 avertiza în legătură cu partidul nou înființat, Democrația Suediei. Același partid care, douăzeci și cinci de ani mai târziu, va fi unul dintre cele trei mari partide ale Suediei, redesenând harta politică a țării.

Al doilea mare proiect al lui Stieg a fost să cerceteze asasinarea lui Palme. Se vede din arhiva lui, în care cea mai mare parte din material vizează extremismul de dreapta, dar acest interes a alunecat neconținut în cercetarea lui despre asasinarea lui Palme și a dus la teorii concrete și la sugestii făcute poliției.

Am lucrat pornind de la teoriile și ideile lui Stieg, am săpat mai adânc și am adăugat bucăți la acest puzzle. Imaginea care se deslușește tot mai clar nu numai că explică o serie de împrejurări ciudate care înconjoară asasinatul, ci chiar și motivele care se află în spatele acestuia. Cred că acum am o imagine bună despre ce s-a întâmplat înaintea crimei, în noaptea de 28 februarie 1986, și despre identitatea celor care se aflau la locul faptei. Voi expune aici o posibilă soluționare și fiecare își va putea forma propria opinie, plecând de la faptele și concluzii pe care le prezint.

Ceea ce aveți în față este un roman documentar. E scris ca un thriller, dar totul e bazat pe fapte adevărate. Mai mult de treizeci de pagini reprezintă propriile texte ale lui Stieg ca ziarist – scriori și diferite rapoarte – de dinainte să devină un scriitor celebru. Multe dintre dialoguri sunt notate cuvânt cu cuvânt, în vreme ce altele sunt dramatizări, pornind de la documente din arhiva lui Stieg, iar peste o sută sunt interviuri. În postfață scriu mai multe despre felul în care am dat peste materialul pe care se bazează cartea și despre felul în care l-am folosit. Dacă doriți să pătrundeți mai adânc în detalii despre uciderea lui Palme, vă recomand raportul de o mie de pagini al Comisiei de anchetare a morții și cărțile lui Gunnar Wall sau Lars Borgnäs – doi dintre cei mai de seamă

experți din Suedia în chestiunea asasinării lui Palme –, dar sunt mii de pagini scrise despre acest subiect. O atenționare se cuvine făcută dacă vreți să cercetați mai în profunzime: Aveți grijă! Asasinarea lui Palme este un virus rău, care i-a molipsit pe mulți!

Există o anumită ironie în faptul că tocmai Suedia a fost lovită de un asasinat politic nerezolvat. Într-o țară în care totul poate fi măsurat și explicat, asasinarea lui Palme rămâne o rană deschisă, în legătură cu care niciun adevăr nu pare să reziste, dacă-l privești mai atent. Dar acest lucru se va schimba.

Asasinarea lui Palme va fi soluționată. Olof Palme nu a fost ucis de narcomanul Christer Pettersson, conform părerii lui Krister Peterson, noul procuror și anchetator principal în dosarul Palme. Și eu cred că are dreptate. De asemenea, sunt convins că cercetările lui Stieg Larsson vor contribui la aflarea adevărului. Și, sper, și această carte.

Când o veți citi, poliția va avea acces la materialul meu și, odată cu el, la posibilitatea de a găsi dovada definitivă care poate conduce la punerea sub acuzație a unei persoane. Cel puțin a unei persoane.

Peste un an sau doi, sper ca noul adevăr să sune așa: asasinarea lui Palme a fost elucidată.

Jan Stocklassa, septembrie 2018

ZIUA CRIMEI

Stockholm, 28 februarie 1986

În ziua în care prim-ministrul avea să moară, Stieg sosise, ca de obicei, târziu la slujbă, ținând între degete o țigară. S-a hotărât să urce pe scări, pentru că așa economisea cel puțin o jumătate de minut, noul ascensor fiind inexplicabil de lent. Scările nu-l deranjau, chiar și când trebuia să le urce până la ultimul etaj. Fumul țigării din mâna lui dreaptă îi limita capacitatea de a respira corect, însă avea doar 31 de ani și era plin de o neostoită energie. În mâna stângă ducea servieta uzată în care avea doar câteva hârtii. Urca treptele două câte două, animat de un amestec de cofeină și nicotină.

TT era cea mai mare agenție de presă din Suedia și, cu mai bine de un an în urmă, se mutase în spațiile nou renovate din fosta fabrică de bere Sf. Erik, din piața Kungsholm. Personalul și echipamentul tehnic erau la același nivel cu cele de la Sveriges Radio, postul național de radio din Suedia, sau de la *Dagens Nyheter*, cel mai mare cotidian din țară. Redacția umplea tot etajul șase și, la fel ca toți cei care veneau în vizită, Stieg era obligat să traverseze întregul peisaj de birouri deschise pentru a ajunge la al lui. Atmosfera ușor industrială se potrivea firii lui. Chiar în fața intrării, se vedea un șir lung de telefaxuri marca Toshiba. Toți știau că erau inutil de multe, dar în stilul yuppie al anilor 1980, era important, mai ales pentru o agenție de știri, să arate că avea mari ambiții. Pe partea stângă era redacția, unde se aflau cei mai înalți

responsabili ai TT, inclusiv doi șefi de importanță medie. Stieg a încercat să treacă nevăzut, dar șeful lui, Kenneth Ahlborn, i-a strigat „bună dimineața“ un pic prea tare pentru ca Stieg să mai poată evita să-i răspundă.

— O s-o primești astăzi, a spus Stieg. Promit!

Stieg ratase termenul de predare de trei ori. Știa că un alt șef ar fi folosit un ton mult mai aspru și că până și bunăvoința lui Kenneth avea o limită, așa că în ziua aceea trebuia să predea lucrarea.

În capătul scării ce urca din redacția mare, se afla cea mai mare arhivă de presă a Suediei, cu rânduri lungi de rafturi care, cu ajutorul roților plasate pe margini, puteau fi mutate de-a lungul unei șine fixate în podea. Și aceasta era o instalație impunătoare, mai „fizică“ decât aparatele de fax.

Stieg a mers pe lângă capătul scurt al rafturilor, a cotit după ultimul și a intrat în biroul său. Mica încăpere, cu geam interior către arhivă, dar fără fereastră, putea fi descrisă în cel mai bun caz drept „funcțională“. Împărțea biroul cu Ulla, arhivarul, și cu câte un angajat temporar care avea nevoie de un spațiu. În ciuda ungherului unde lucra, nu era neglijat. Dimpotrivă. Toți cei care voiau să ia contact cu el știau unde să-l găsească și, într-un fel, fotoliul pentru vizitatori, vechi și uzat, adus de acasă, devenise mult mai vizitat decât canapelele ultramoderne din redacție, aflată cu un etaj mai jos.

Ziua aceea era specială. Era ultima vineri din lună și toți erau chemați la ședința lunară care era găselnița noului director – ca să „aibă mai mult *feedback*“ din partea organizației, după cum se exprimase acesta. De fapt, fluxul de informații mergea în sens unic, în jos, dar asta i se potrivea foarte bine lui Stieg. Poziția șefului său imediat era încă puternică, așa că reușise să-l plaseze pe Stieg departe de centrul de acțiune, astfel încât să poată lucra în liniște la ceea ce îl pasiona: lupta împotriva extremismului de dreapta.

În afara muncii lui obișnuite ca ilustrator, Stieg avea posibilitatea să scrie reportaje mai lungi despre subiectele care-l angajau foarte tare și, dacă avea câteva ore libere, le folosea la ceea ce era cu adevărat important: cartografierea extremei drepte suedeze și

a relațiilor ei cu străinătatea. Abia își mai amintea când începuse, dar lupta împotriva intoleranței și a nedreptăților devenise parte din viața lui încă din anii adolescenței. Faptul că fusese crescut de către un bunic din partea mamei care ura tot ce avea de-a face cu nazismul și extremismul de dreapta era o mare parte a motivației lui, dar angajamentul lui Stieg era mai mare decât al bunicului. El își dedicase viața acestui interes.

Însă acum întârzia la ședință, la care lua parte doar ca să arate că participă la viața agenției, ca pe urmă să se poată ocupa în liniște de ceea ce-l interesa.

Era ora zece, cam devreme pentru el, așa că, atunci când a intrat în sala de ședințe, cei mai apropiați colegi l-au privit nedumeriți. Ușa s-a închis în spatele lui, în timp ce, cu respirația întretăiată, s-a lăsat să cadă pe scaun, chiar în momentul în care directorul scotea la iveală surâsul lui larg, salutându-i pe cei prezenți.

Întâlnirea a decurs fără nicio surpriză. Conducerea credea cu tărie în deviza că repetiția este mama învățaturii, iar Stieg era destul de sigur că imaginile cu planul de activitate pe anul 1986 mai fuseseră arătate cel puțin de trei ori, poate în altă ordine. În plus, zgomotul proiecteurului era adormitor.

Singura surpriză a fost când unul dintre redactori s-a ridicat la sfârșitul ședinței și le-a reamintit tuturor că echipa de jurnaliști era invitată la restaurantul Tennstopet în seara aceea. Se subînțelegea că toți colegii cu titlul de „reporter“, „jurnalist“ sau „redactor“ trebuia să se deranjeze să vină până acolo.

Pentru Stieg, vinerea aceea era un pic neobișnuită, pentru că Eva și el hotărâseră să ia cina și să-și petreacă seara împreună. Nu să meargă la restaurant, doar să gătească acasă ori să comande o pizza, dar asta însemna, totuși, că trebuia să fie atent la oră, să nu ajungă acasă mai târziu de șapte. Ei, sau de opt, cel târziu. Stația de metrou Rådhuset era doar la un sfert de oră distanță de birou și putea ajunge acasă, în Rinkeby, în mai puțin de o jumătate de oră. Altfel, nu erau prea multe lucruri care să-l deranjeze în ziua aceea. Trebuia să termine schema care arăta cum întreaga economie

suedeză era dominată de familia Wallenberg, una dintre cele mai puternice constelații de oameni de afaceri de pe piața financiară mondială. Crizele economice ale ultimului deceniu zguduiseră de bună seamă imperiul din temelii, dar, în continuare, ramificațiile lui se întindeau în toată societatea suedeză, prin fundații anonime, societăți și firme care, pe hârtie, nu aveau nicio legătură cu familia, dar în care toate persoanele importante erau apropiați ai familiei.

După ce s-a gândit o vreme, Stieg a pus ca fundal o hartă a centrului Stockholmului. Trei adrese care se aflau la mai puțin de un kilometru una de alta erau încercuite: Casa Industriilor, pe Östermalm, palatul Burmanska (adăpostind, printre altele, Asociația antreprenorilor suedezi), pe Blasieholmen, precum și o clădire anonimă pe Birger Jarlsgatan 6, unde își aveau sediul o mulțime de organizații, firme și asociații. Peste această hartă, el a așezat o altă hartă, cu o rețea în care săgeți cu dublu sens țeseau o serie de legături care l-ar fi amestecat chiar și pe un adept al teoriilor conspiraționiste, dacă Stieg n-ar fi făcut-o lizibilă cu diferite sublinieri și nuanțe de gri. Tiparul color ieșea din discuție. De fapt, tehnic era posibil de vreo patru ani, dar numai vreo două zile de seară îl foloseau, iar ele nu figurau printre principalele clientele ale agenției TT.

Stieg a mai aprins o țigară și a pus ceașca de cafea lângă de desen și greutatea care îl ținea fix. Când scrumul devenea prea lung, cădea adesea pe hârtie și el îl sufla cu grijă și îi dădea drumul într-o ceașcă goală de cafea. Cei mai mulți colegi luau prânzul devreme, dar Stieg continua să lucreze până ce mintea îi devenea leneșă și era silit să-și mărească glicemia. A mâncat un sendviș ambalat în plastic, cu brânză și castravete, luat de la cafenea.

Următoarea dată când s-a uitat la ceas era deja cinci jumătate. Acum chiar era mare grabă să termine schema. Nu mai putea cere amânare, pentru că asta ar fi însemnat să întârzie cu următorul articol de fond, care îi dădea șansa să se ocupe de probleme importante, de interes pentru un public larg.

Stieg a încercat să adauge într-un colț al hărții un text cu deviza bătrânului Marcus Wallenberg: *Esse, non videri* (Prefer să fiu decât

să par), care se potrivea perfect cu mesajul acelei imagini despre conexiunile ascunse; dar fără traducere nimeni n-ar fi înțeles și, dacă mai adăuga text, totul ar fi devenit ilizibil. S-a hotărât să rămână până termină. Două, maximum trei ore ar fi trebuit să fie de ajuns. Și ar fi sosit acasă înainte ca Eva să creadă că nu-i pasă de cina lor.

Parcă era ceva magic în acele straturi suprapuse de linii și simboluri care făceau ca timpul să zboare. Brusc, s-a făcut opt și trebuia să ia imediat măsuri. A ridicat receptorul telefonului său Ericsson ușor zgâriat, model Dialog și, în timp ce tastatura luminoasă emitea bipurile familiare, se gândea cum să-i explice Evei că n-avea să ajungă acasă înainte de miezul nopții și, prin urmare, va rata seara pe care plănuiseră să o petreacă împreună.

Conversația n-a fost de fapt așa de grea, pentru că Eva accepta întotdeauna explicațiile lui. A pus telefonul în furcă, însă, pentru că muștrările de conștiință nu-i dădeau pace, abia după zece minute și-a reluat munca. Un lucru era sigur acum: ilustrația avea să fie gata în seara aceea.

În fundal se auzea postul de radio local din Stockholm. O organizație cu numele de Societas Avantus Gardiae transmitea o piesă de teatru. Dacă Stieg ar fi ascultat cu atenție, ar fi auzit cum prezentatorul îndemna ascultătorii să ghicească ce șef de stat avea să fie ucis în seara aceea, atrăgând atenția că nu era vorba de Gustav al III-lea, deși piesa trata tocmai pregătirea acestui asasinat. Stieg avea nevoie să asculte ceva care să nu-l distragă, așa că a căutat un alt post care difuza muzică pop.

Când, în sfârșit, a răsucit comutatorul lămpii grele de birou și a stins lumina, era unsprezece și douăzeci. Cam în același timp, pe Sveavägen era tras glonțul care l-a ucis pe prim-ministrul Suediei. Stieg nu știa nimic, din fericire. Se gândea la un singur lucru: dacă va putea prinde ultimul metrou spre Rinkeby.